

Наталія Сорочинська

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

ПІДРУЧНИК ДЛЯ 8 КЛАСУ

закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2021

УДК 94:373.5(075)
С 65

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 22.02.2021 р. № 243)

Сорочинська Н.М.

С 65 Всесвітня історія : підручник для 8 кл. закладів загальн. середн. освіти / Н.М. Сорочинська. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2021. — 176 с. : іл.

ISBN 978-966-10-7265-6

Підручник містить систематизований виклад всесвітньої історії для учнів 8-го класу. Матеріал відповідає новій програмі Міністерства освіти і науки України.

Для учнів 8-х класів закладів загальної середньої освіти та вчителів історії.

УДК 94:373.5(075)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

© Сорочинська Н.М., 2021

© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2021

ISBN 978-966-10-7265-6

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Цікаво знати

Додаткова інформація для тих, хто хоче знати більше цікавих історичних фактів.

Робота з історичними джерелами

Фрагменти різноманітних матеріалів (уривки з історичних документів, спогадів очевидців подій тощо).

А тим часом в Україні...

Події, які відбувалися у той час на українських землях.

Запитання

Запитання, які наголошують на основній думці пункту параграфа.

Постать в історії

Додаткова інформація про видатних людей.

Запитання та завдання

Питання для закріплення знань, умінь і навичок учнів, а також завдання проблемного характеру.

Висновки

Основні тези й підсумок усього матеріалу параграфа.

Словничок

Тлумачення термінів і понять, що виділені жирним шрифтом у тексті параграфа.

Ці матеріали підручника подано тільки в електронному вигляді.
На сторінках друкованого видання їх виділено жовтим кольором.

ЛЮБЕ УЧНІВСТВО!

Цього навчального року ви продовжите вивчати систематичний курс всесвітньої історії. Він дозволить вам сформулювати уявлення про події минулого у XVI–XVIII ст.

Надійним помічником у цьому стане підручник, який ви тримаєте в руках. Пропонуємо вам кілька порад, дотримання яких є запорукою успішної роботи з ним на уроках і вдома. Перед початком роботи з підручником необхідно ознайомитися за змістом з його структурою. Матеріал підручника об'єднано у шість розділів, кожен з яких містить декілька параграфів, які, своєю чергою, поділяються на пункти. У тексті ви побачите виділені слова (поняття, терміни, імена) і дати. Це означає, що на них необхідно звернути особливу увагу. Важливу роль для розуміння матеріалу мають численні ілюстрації і карти. Розглядаючи ілюстрації, обов'язково звертайте увагу на підписи до них, які пояснюють зміст зображеного. Історичні карти допоможуть вам з'ясувати, де саме відбувалися події, про які йдеться в тексті, або які зміни вони спричинили. Обов'язково опрацюуйте уведені до параграфів вставки з уривками історичних джерел (спогадів сучасників, документів тощо) і цікавих фактів, котрі сприятимуть повнішому осмисленню матеріалу. У тексті параграфа, після кожного пункту, вміщено запитання, які покликані допомогти вам опанувати головну думку опрацьованого матеріалу. Також питання розміщені під ілюстраціями і картосхемами. Вони акцентують увагу на головному.

Після кожного параграфа подано запитання і завдання. Вони допоможуть вам зрозуміти вивчений матеріал в цілому. Закінчивши навчальну тему, ви матимете можливість підсумувати вивчений матеріал за наведеними після неї узагальнювальними запитаннями і завданнями.

Кожна тема містить одне-два практичні заняття за розглянутим матеріалом. Готуючись до них, необхідно спочатку опрацювати розміщений на його початку навчальний текст, а потім, опираючись на рекомендації вчителя/вчительки, виконати завдання. Результати роботи обговорюються разом з іншими учнями та ученицями на наступному уроці.

Взявши до уваги згадані поради, перегорніть цю сторінку й розпочніть знайомство з історією.

Повторення. Середні віки в історії Європи та України. Вступ. Новий час (Модерна доба).

Ранній Новий час (Ранньомодерна доба)

в світі та Україні

ВЕЛИКІ ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ КАПІТАЛІСТИЧНИХ ВІДНОСИН

§ 1. Великі географічні відкриття

Пригадайте:

1. Що таке Реконкіста? Коли вона тривала? Якими були її результати та наслідки?
2. Що вам відомо про Османську імперію? Коли турки-османи завоювали Константинополь?
3. Якими були уявлення про Землю в Середні віки?

1. Причини та передумови, початок Великих географічних відкриттів

Ще за часів Римської імперії Європа була пов'язана з Азією торговельними маршрутами — Шовковим шляхом та Шляхом прянощів. У VIII ст. контроль над ними здобули араби. Вони займалися посередницькою торгівлею: купували прянощі (мускатний горіх, гвоздика, духмяний та чорний перець, кориця) в Індії і в Константинополі перепродували ці товари візантійським купцям, а ті — торговцям з Венеції та Генуї за величезну ціну, яка ставала ще більшою, коли генуезці та венеційці продавали їх далі — до решти європейських країн.

У Європі спеції цінувались надзвичайно високо — їх використовували для того, щоб продовжити термін придатності їжі, перш за все м'яса, а також — щоб приховувати смак та запах несвіжих продуктів. Прянощів тоді

Шлях прянощів

У ті часи шлях прянощів був приблизно таким: на Молуккських островах їх збирали місцеві жителі, і тут їх купували арабські купці, які довозили їх до Малакки (місто на території суч. Малайзії). У Малаці прянощі перевантажувалися на більші кораблі. Звідти товар через узбережжя Індії та Аравійського півострова прямував до Єгипту, а вже потім — до країн Середземномор'я. На кожному етапі подорожі місцеві правителі збирали з купців, що перевозили прянощі, мита. В гирлі Нілу цінний товар або перевантажували на судна італійських купців, або ж його викуповували візантійські купці, до Константинополя, де його перепродували знову-таки італійцям. Зазвичай минало близько двох років, перш ніж прянощі потрапляли до споживача, а перепродували їх на цьому шляху близько 12 разів.

➔ *Поміркуйте, як описаний спосіб доставки прянощів впливав на їхню ціну.*

споживали набагато більше, ніж у наш час, і були вони набагато дорожчими. У середньовічній Франції за фунт (близько 450 г) мускатних горіхів можна було придбати 3–4 вівці або корову. В Генуї перець слугував платнею солдатам-найманцям. Навіть штрафи можна було сплачувати прянощами.

У 1453 р. Константинополь захопили турки-османи, які перервали торговельні зв'язки між європейськими та арабськими купцями. Тому європейці мусили шукати інших шляхів до східних та південних земель, звідки раніше привозилися прянощі, а також предмети розкоші — шовк, слонова кістка, золото тощо.

Станом на XV ст. європейці здійснили низку винаходів, які дозволили влаштовувати тривалі морські подорожі у незнайомих водах.

Після завершення Реконквісти і постання Іспанії та Португалії виявилось, що місцеві лицарі — ідальго, які вміли лише воювати, — залишилися без «роботи». Саме їхній військовий досвід, жага до багатства і пригод стали рушійною силою для відкриттів і завоювань. Свій вплив на нові території прагнула поширити і Католицька церква. Нові шляхи до країн Сходу першими почали шукати Португалія та Іспанія.

Португалія, яка розташовувалась найзахідніше з європейських країн, була не настільки багатою, аби мати змогу купувати у бажаній кількості прянощі. Самостійно плавати до Константинополя чи Александрії Єгипетської португальські купці не могли: Східне Середземномор'я контролювали італійці, а західне — алжирські пірати.

Правитель Португалії інфант **Енріке Мореплавець** (1394–1460) спочатку намагався побороти піратів і навіть захопити Марокко. Коли цей план не вдався, він почав відправляти свої кораблі на захід та південь, уздовж західного узбережжя Африки в пошуках нового шляху до Індії. У той час у Європі ніхто не знав, що прянощі вирощують не в Індії, а на островах в Індійському океані.

За організацію морських експедицій інфант Енріке отримав прізвище Мореплавець. Уважається, що саме з його правління у Європі розпочалася епоха **Великих географічних відкриттів**.

*Продавець прянощів.
Мініатюра XV ст.
Через високу ціну
прянощі ретельно
зважувались
на терезах*

*Зображення Енріке
Мореплавця з картини
Нуну Гонсалвіша,
XV ст.*

Цікаво знати

**Винаходи європейців, які зробили
можливими далекі морські подорожі**

Морські експедиції Енріке виявилися успішними: португальські моряки відкрили та оголосили власністю португальської корони острови Мадейра, Азорські острови, острови Зеленого мису, а також дослідили західноафриканське узбережжя. Зрештою, у 1488 р. мореплавець Бартоломеу Діаш дістався крайньої південної точки Африки і таким чином довів, що Атлантичний та Індійський океани сполучаються, а отже, пливучи навколо Африки, можна потрапити в Індію. Тому мис, який відкрив Діаш, назвали мисом Доброї Надії.

У Гвінейській затоці (затока на західному узбережжі Екваторіальної Африки) португальці мали змогу купувати золото без посередництва арабських купців, які контролювали маршрути, що вели з півдня на північ через Сахару. Також вони розгорнули активну посередницьку торгівлю рабами.

- ▶ Поміркуйте, як діяльність Енріке Мореплавця сприяла початку Великих географічних відкриттів.

2. Морські подорожі Христофора Колумба, Васко да Гама, Фернана Магеллана

Першим європейським мореплавцем, який спробував дістатися Індії західним шляхом, був **Христофор Колумб** (Крістобаль Колон; 1451–1506). Колумб вірив, що Земля є кулею, а тому до Індії можна потрапити, увесь час пливучи на захід. Вважається, що ці ідеї він запозичив у флорентійського вченого Паоло Тосканеллі — автора карти світу, де Індія знаходилась на західному узбережжі Атлантичного океану. Але Тосканеллі помилився у розрахунках, зобразивши Азію вдвічі більшою, ніж вона є насправді. Відповідно, Атлантичний океан за його уявленнями був набагато вужчим.

Колумб запропонував свій план — пливучи на захід, дістатися Індії — іспанським монархам Фернандо та Ізабель. Вони погодилися профінансувати цю морську експедицію.

3 серпня 1492 р. експедиція Колумба у складі трьох каравел — «Санта-Марія», «Пінта» і «Нінья» — та з екіпажем в 90 осіб вийшла в море. Подорож тривала понад два місяці. Матроси, не витримуючи труднощів, вимагали повернення додому. Нарешті, через

Пам'ятник Бартоломеу Діашу в Лондоні. Сучасний вигляд

Себастьяно дель Пйомбо. Можливий посмертний портрет Христофора Колумба, 1519 р.

Робота з історичними джерелами

Із листа Христофора Колумба до короля і королеви Іспанії

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.